

Milí čtenáři,

ve čtvrtek 26. února se na českobudějovickém Máji konalo veřejné projednání projektu regenerace tohoto sídliště. Zástupci radnice přišli v nejsilnějším složení: primátor Juraj Thoma, náměstkyně Ivana Popelová a samozřejmě architekti, kteří projektovali jednotlivé sektory. Očekávání nemohla být velká. Hovořilo se sice o regeneraci a revitalizaci, ale alfou a omegou bylo zvyšování počtu parkovacích míst (téměř o tisícovku). Kvadratura kruhu (každý chce mít své auto na dosah, ale nikdo nechce mít kolem domu parkoviště) téměř dávala zapomenout na další otázky: jestliže projekt počítá s regenerací :-), páteří komunikace (Milady Horákové) na čtyřproudovou, bude zpřístupněna pro kamionovou dopravu a promění tak jádro sídliště v hlučný, prašný a nebezpečný koridor? A pokud kamiony ne, proč tedy potřebujeme čtyři jízdní pruhy? Pak přišla řeč na multifunkční domy (rozuměj s obchody, službami, občerstvením atd.). Tyto domy byly v projektu umístěny v blízkosti podobných objektů stávajících :-), na poslední volná místa sídliště (přesně v duchu někdejšího husákovského „zahušťování“), některé z nich dokonce na stávající parkoviště (sic!), která měla být nahrazena zábořem zeleně(!). Když se strhly projevy nevole (i vole :-)), primátor Thoma svatosvatě slíbil, že tyto domy se stavět nebudou. A představitelé radnice jednohlasně – zřejmě ve snaze urvat ocenění v disciplíně vodění za nos – prohlásili, že tyto domy byly pouze v projektové studii a do projektu se dostaly jen omylem architektů (upozornění pro čtenáře: toto není humoristický text). Přesto zbyly drobné záhady, například: nápadná nevyužitá plocha nedaleko supermarketu nemůže být přeměněna v parkoviště, protože není ve vlastnictví města (ale patří obchodnímu řetězci), avšak magistrátní projekt na ní přesto vykouzčil polyfunkční dům.

Nebylo by spravedlivé kritizovat vše: sídliště má získat své centrum (náměstí a centrální park), vzniknou nová sportoviště. Některé (ty nejméně problémové) sektory se docela povedly. Ale když jeden z architektů prezentoval nápad zřídit parkoviště v dosud zeleném a klidném vnitrobloku obřího panelového účka a dalšími parkovacími místy na vnější straně přiblížit rušné chodníky až na 150 cm k oknům přízemních bezbariérových bytů a když svůj postup obhajoval tvrzením, že zadání znělo na co nejvíc parkovacích míst, a tak se prostě snažil, nebylo možné si nevzpomenout na události staré dvě desetiletí. Tehdy přece vláda podle zásady „hektar za hektar“ zaštitila regulaci části toku Stropnice, aby se tak – ber, kde ber – mohla k jézádáckému hospodaření nově využít zemědělská půda nahrazující plochu zastavěnou Temelínem. Jen mě napadá: nepřišla pak tenkrát nějaká revoluce?

Do březnového Ďáblíka se slétly příspěvky ke všem námětovým oblastem, jimiž se v poslední době zabýváme: je jaro, takže ptáci, lesy i OZE, máme po plynové krizi, takže připomínáme iluze o jádru, jsme uprostřed krize ekonomické, takže něco o tom, jak nás Temelín vyjde draho, a pokud vyrazíte na festival Jeden svět, nezapomeňte, že kromě ideologických snímků tam najdete i film o ekoproblémech. No, a pokud jste zvyklí číst noviny odzadu, učíte tak rovněž s naším Ďáblíkem: některé pozvánky jsou hodně aktuální. Pěkný rozlet!

Tomáš Malina

Na rozdíl od plynu jsme u jádra stoprocentně závislí na Rusku

Prezident české nukleární společnosti pan Hanus se v diskusi o výhodnosti jádra oproti plynu z hlediska energetické bezpečnosti snaží bagatelizovat problém stoprocentní dovozní závislosti české elektroenergetiky na jaderném palivu z Ruska. Tvrdí, že jej lze na trhu kdykoliv snadno koupit od výrobců z jiných zemí a v žádném případě jej nelze stavět na úroveň strategických surovin jako je ropa a plyn. Vyplývalo to z debaty na stránkách Lidových novin (5. února).

Jenže jaderné palivo nejsou zboží jako třeba baterie do fotoaparátu, které si můžeme vybírat od desítek výrobců. Jde o sofistikovaný, ale i vysoce specializovaný produkt vyvíjený několik let pro konkrétní typy reaktorů. A jak ukazuje příklad kroutících se palivových tyčí v Temelíně od firmy Westinghouse, nemusí se výsledek vždy podařit. Problémem stoprocentní české závislosti na jediném dodavateli čerstvého jaderného paliva ruské firmy TVEL od roku 2010 (kdy na něj po

Dukovanech přejde i Temelín) se v polovině roku 2008 zabývala vláda.

ČEZ totiž nevyužívá vybudované dvouroční kapacity skladů čerstvého paliva u obou jaderných elektráren. Z důvodů maximalizace zisků pro svůj management přešel systém minimalizace zásob a přechod na systém dodávek palivových prutů „rovnou do reaktorů“. To by však v případě přerušení dodávek paliva ze strany TVEL či Ruska z důvodů zhoršení politických vztahů, vyčerpané kapacity ruských závodů na zpracování a obohacování uranu, nebo nějaké havárie znamenalo krizovou situaci. Detailní technické provedení nukleárního paliva je speciální pro každou jadernou elektrárnu, a není proto možné nakoupit jej v případě nutnosti jinde. Každý nový potenciální výrobce by musel nejprve dokončit vývoj a to včetně částí aktivní zóny reaktoru. Ta by se ke všemu musela vyměnit celá za cenu odhadnutou na zhruba 10-15 miliard korun. V důsledku by došlo nejpozději po půldruhém roce k zastavení provozu všech našich jaderných elektráren.

Vláda bohužel nevyužila většinového vlastnictví státu v ČEZ, aby přiměla jeho vedení k odpovědné obchodní politice. Namísto toho rozhodla o zařazení osmnáctiměsíční zásoby čerstvého jaderného paliva do státních hmotných rezerv za peníze daňových poplatníků. U obou elektráren tak bude v nakoupeném uranu vázáno více než 5 mld. Kč. Paradoxně státem nakoupené palivo bude ve skladech obou jaderných elektráren úplně stejně, jako kdyby je tam zavezl ČEZ sám.

Přesto má však pan Hanus pravdu, když říká, že jádro nezvyšuje naši závislost na Rusku. V případě paliva by totiž již nemohla být vyšší. Pozornosti by též nemělo uniknout, že kontrakt na údržbu všech našich reaktorů až do roku 2015 získala Rusy vlastněná firma Škoda JS.

Edvard Sequens

Sliby se slibují, blázni se radují

Přestože vláda si vetkla do svého programového prohlášení slib: „Zrušíme omezenou odpovědnost provozovatelů jaderných reaktorů za případné škody tak, aby platili tržní pojistné stejně jako jiná průmyslová odvětví“ s termínem do 31. 12. 2007, dodnes jsme se splnění nepřiblížili. Problematice se sice ministři věnovali v březnu 2008, ale výsledek byl jen počátkem procesu slíbené nápravy. Ministr průmyslu a obchodu měl ve spolupráci s ministrem životního prostředí zpracovat a předložit vládě návrh změny atomového zákona, kterým bude zejména navrženo uložit provozovateli jaderného zařízení odpovědnost za možné škody na zdraví, majetku a životním prostředí mimo areál zařízení, a to ve výši odpovídající novele Vídeňské

úmluvy (cca 10,5 mld. Kč) a dále povinnost se proti těmto škodám komerčně pojistit tak, abychom k novele zmíněné mezinárodní úmluvy mohli přistoupit k 1. lednu 2009. Více viz Usnesení vlády ČR ze dne 17. března 2008 č. 258. Ale ani v tomto ohledu se nestalo nic a usnesení vlády není dodnes naplněno. Lze tedy vůbec ministru průmyslu i vládě věřit, že naplní své ostatní sliby?

Edvard Sequens

Čas na evropské závazky nastal nyní

Otevřený dopis nevládních organizací vládám Evropské unie

Vážený pane předsedo vlády!

Klíčovou výzvou roku 2009 pro evropské a světové lídry je dosažení spravedlivé globální dohody o klimatických změnách na prosincové konferenci v Kodani. Obsah dohody musí být v souladu s cílem udržet nárůst globální průměrné teploty v mezích 2 °C. Letošní jarní summit Evropské unie přispěje k formulaci klíčových bodů pozice EU pro klimatická vyjednávání v roce 2009. Pravděpodobně půjde o poslední příležitost, kdy může EU zásadně ovlivnit celý proces a směřování klimatických vyjednávání ještě před klimatickým setkáním v Bonnu na konci března, kdy se pozornost všech vyjednávačů zaměří na kroky USA, od nichž se očekávají významný obrat a nové návrhy související s nástupem administrativy prezidenta Obamy.

Chce-li si Evropa udržet pozici klimatického lídra, musí co nejdříve přijít s konkrétními kvantifikovanými návrhy, jak financovat adaptační a mitigační opatření, zajistit přesun zelených technologií a zastavení odlesňování v rozvojovém světě. Musí tak přehodnotit své cíle a mezinárodní požadavky pro snižování emisí s ohledem na nejnovější vědecké poznatky. Evropský návrh musí obsahovat rozsah dodatečného financování, které EU hodlá investovat do nízkouhlíkového rozvoje rozvojových zemí, dále také konkrétní návrhy finančních mechanismů (včetně mezinárodního aukčního prodeje emisních povolenek nebo zpoplatnění emisí z letecké a lodní dopravy) a rámec pro podporu inovací a transferu čistých technologií.

Evropská komise odhaduje náklady snižování emisí (mitigace) v rozvojových zemích na 71 miliard eur do roku 2020. Tuto částku je třeba poskytnout navíc, nad rámec mezinárodního emisního obchodování, které ofsetuje evropské emise, a rovněž nad rámec již existujících závazků oficiální rozvojové pomoci (ODA). Humanitární organizace Oxfam navíc odhaduje, že prostředky potřebné na

adaptace dosáhnou nejméně objemu 40 miliard eur ročně. Finanční potřeby rozvojových zemí kolem roku 2020 nejspíše překročí částku 110 miliard eur ročně. Evropa by měla zaplatit spravedlivou část z těchto celkových finančních požadavků, která bude odrážet ekonomickou rozvinutost EU a historický podíl Evropy na emisích skleníkových plynů.

EU by se proto měla v rámci dohody po roce 2012 zavázat k minimálnímu příspěvku 35 miliard eur ročně. Nejde zde o dobročinnost. Bez adekvátního financování nebude uzavření globální klimatické dohody možné, což by znamenalo destabilizaci klimatického systému s více či méně očekávanými důsledky pro obyvatele Evropy i celého světa. V prosinci 2007, kdy se ministři EU přihlásili k Akčnímu plánu z Bali, slíbili společně s ostatními politiky z rozvinutých zemí zlepšení přístupu k adekvátním, předvídatelným a udržitelným finančním zdrojům a k technologické podpoře pro rozvojové země. Nyní nastal čas, aby Evropská unie tyto závazky splnila – je to klíčový krok k obnovení důvěry mezi rozvinutými a rozvojovými státy, která je předpokladem úspěšné dohody v Kodani. Bez jasně stanovených záruk mezinárodní finanční a technologické podpory, která půjde nad rámec stávající oficiální rozvojové pomoci (ODA), nemůže Evropa očekávat, že rozvojové země přistoupí na její požadavek přispět k celosvětovému úsilí zastavit nárůst globálních emisí před rokem 2020.

Ekonomická krize nemůže být záminkou pro vyhýbání se odpovědnosti za klima. Nové finanční mechanismy začnou fungovat od roku 2013, kdy by světová ekonomika, podpořená zelenými motivačními nástroji, měla opět dynamicky růst. Rozhodnutí, která přijmete na Radě a summitu EU v březnu, mohou prolomit současné bariéry v mezinárodních klimatických jednáních a přispět ke obnovení důvěry byznysu a stabilizaci světové ekonomiky. Bez ambiciózního vyjádření Evropské unie nebude ekonomicky efektivní a environmentálně udržitelná dohoda v Kodani možná.

My, níže podepsaní zástupci české občanské společnosti, Vás vyzýváme:

- Abyste požádal ministry financí EU, aby na Radě Ecofin 10. března poskytli konkrétní doporučení na funkční, efektivní a spravedlivé mechanismy, generující prostředky pod správou UNFCCC nutné k pokrytí potřeb rozvojových zemí.
- Abyste souhlasil s tím, aby se EU na summitu v březnu přihlásila ke spravedlivému podílu na finanční asistenci při řešení klimatických změn v rozvojových zemích, který by měl dosáhnout nejméně 35 miliard eur ročně kolem roku 2020. Tyto prostředky musí jít nad rámec stávajících cílů ODA a nákladů na nákup emisních povolenek kompenzujících emise EU. Celkový objem financí, plynoucí ze všech rozvinutých zemí, by měl činit nejméně 110 miliard eur ročně do roku 2020.
- Abyste využil dubnový summit G20 a červnový summit G8 k zapojení světových politiků do mezinárodních vyjednávání a aby se tito zasadili o maximalizaci environmentálního přínosu finančních balíčků určených na podporu národních ekonomik.
- Abyste zahájil širší proces mezinárodního vyjednávání vedoucího ke shodě nad celkovým rozsahem financování, které je potřebné k dosažení ambiciózní dohody v Kodani - jako východisko lze využít současné návrhy zemí G77 a Číny. Shody musí být dosaženo nejdéle 22. září, kdy zasedá Valné shromáždění OSN.

Praha 13. února 2009

Tento dopis podporují – vedle desítek evropských – také tyto české ekologické a rozvojové nevládní organizace:

Mark Fodor, výkonný ředitel, CEE Bankwatch Network
RNDr. Ivonna Gailly, ředitelka, Ekologický institut Veronica
Ing. Petr Hlobil, ředitel, Centrum pro dopravu a energetiku
Mgr. Vojtěch Kotecký, programový ředitel, Hnutí DUHA
Ing. Mgr. Jana Krczmářová, ředitelka sekretariátu, Fórum pro rozvojovou spolupráci
Miroslav Kunderata, ředitel, Nadace Partnerství
Ing. Petr Lebeda, ředitel, Pražský institut pro globální politiku – Glopolis
Romana Panská, předsedkyně, Calla – Sdružení pro záchranu prostředí
PhDr. Kateřina Ptáčková, ředitelka, Zelený kruh, asociace ekologických organizací,
Dr. Jiří Silný, ředitel, Ekumenická akademie Praha
PhDr. Dagmar Trkalová, koordinátorka, Česko proti Chudobě
Ing. Jiří Tutter, výkonný ředitel, Greenpeace ČR

Evropská Liga šampiónů obnovitelných zdrojů energie

Veřejnost zemí EU se má od jara 2009 na poli čisté energie setkat s atraktivní novinkou. Spojenými silami nejméně desítky organizací ze šesti členských států by totiž měla vzniknout evropská liga umožňující porovnávat vyspělost obcí a měst partnerských zemí v uplatňování solární energetiky a posléze i energie biomasy. Iniciátory se staly vesměs neziskové organizace zaměřené na propagaci udržitelné energetiky, v čele s francouzskou CLER (Le Comité de Liaison Energies Renouvelables).

U zrodu nápadu stály popularizační, poradenské, energetické i ekovýchovné přínosy německé solarbundesligy, francouzského šampionátu pro obnovitelné zdroje a české solární ligy. Úkolem nového projektu, podpořeného ze zdrojů Evropské unie, je rozšířit podobné národní zápolení o body též do Polska, Maďarska a Bulharska a nastartovat je formou „ligy šampiónů“ i a evropské úrovni. Takto široké evropské klání má mezi zapojená města a obce vnést nejen zdravě soutěživou konkurenci podporující jejich vlastní aktivity při rozvoji obnovitelných zdrojů energie, ale také novou úroveň spolupráce při výměně dobrých zkušeností. Liga šampiónů tak má na tomto poli vytvořit živou síť obcí,

kteře budou spolupracovat a sdílet osvědčená řešení – technická, ekonomická, organizační i sociální.

Právě v koordinaci propagace a výměny nejlepších zkušeností z komunální sféry, včetně jejich mediálního šíření, spočívá hlavní úloha sdružení LEA v projektovém týmu. Výměnné aktivity budou probíhat na úrovni místní, národní a evropské (lokální konference, odborné workshopy, studijní cesty starostů) a nepůjde v nich jen o zviditelňování sídel, která se doma svými solárními projekty a aktivitami už stala známými, nýbrž i o vtahování nových, v nichž se o akceleraci zájmu ve prospěch využití solárních zařízení, příp. těch, která využívají biomasu, chtějí teprve přičinit.

„Náš společný soutěžně komunikační šampionát je šancí na vznik zcela nového evropského hřiště s přidanou hodnotou efektivnější výměny mistrovských nahrávek na využití dosud volného prostoru pro vyšší uplatnění obnovitelné energie,“ shrnuje za sdružení Liga ekologických alternativ její místopředseda Karel Merhaut.

“Přeneseme-li úspěšně hru i na přihlížející ochozy, můžeme vítaně zvýšit potřebné skóre pro čisté zdroje, zejména při vytápění ve městech a obcích.“ A dodává: “Prostředkem k takové účinné «horké EU-linii» nebudou ale jen výměnné aktivity, nýbrž i mezinárodní internetový portál s národními sekcemi, film o nejlepších obcích z národních lig, poradenské materiály, ligová vyhlašování vítězů v různých kategoriích. Správný kotel pomůže při takto novém stylu hry vytvořit také prestižní publicita v národních i unijních médiích, o níž se všichni hráči zasadí. Už proto, že se tato hra totiž bude odvíjet zároveň před domácími i evropským publikem.“

Se startem solárních lig v Polsku, Maďarsku a Bulharsku se počítá do jara, přičemž slavnostní „výkop“ Evropské ligy šampionů OZE by se měl uskutečnit 23. dubna v Bruselu. Toto solární klání obcí a měst by postupně mělo být na evropské i národních úrovních rozšířeno i o soutěž ve využívání energie biomasy.

Z tiskové zprávy Ligy ekologických alternativ

Zelená úsporám, nikoli jádru

V souvislosti s plynovou krizí na přelomu roku, kdy byly zastaveny kvůli sporu mezi Ruskem a Ukrajinou dodávky ruského plynu do Evropy, začali někteří politici znovu zneužívat pojmu „energetická bezpečnost“ k prosazování jaderné energetiky jako zázračného všeléku. Cestou, jak skutečně zmenšit riziko, že někde „něco dojde“, spadnou dráty nebo kdosi otočí kohoutem, je minimalizovat potřebu zvnějšku dodávané energie. Tedy zateplit dům a/nebo část energie čerpat z místně dostupných obnovitelných zdrojů. K tomu bude Státním fondem životního prostředí v dubnu vyhlášen rozsahem unikátní dotační program pro domácnosti „Zelená úsporám“, pro který by podle MŽP mělo být v průběhu čtyřletého období k dispozici až 25 miliard korun z prodeje tzv. emisních kreditů v mezinárodním obchodování. Očekává se průběžné trvání programu až do konce roku 2012.

Předpokládané oblasti podpory:

A. Úspory energie na vytápění v obytných budovách

- komplexní zateplení obálky rodinných a bytových domů vedoucí k dosažení nízkoenergetického standardu budovy
- kvalitní zateplení vybraných částí obálky rodinných a bytových domů (realizace sady opatření z nabídnutého výběru)

B. Podpora výstavby v pasivním energetickém standardu

- podpora novostaveb rodinných a bytových domů v pasivním standardu

C. Využití obnovitelných zdrojů pro vytápění a ohřev teplé vody

- výměna neekologického vytápění v rodinných a bytových domech (kotle na tuhá a kapalná fosilní paliva, elektrické vytápění) za účinné nízkoemisní zdroje na biomasu a za tepelná čerpadla se stanoveným minimálním topným faktorem při daných teplotních charakteristikách
- instalace zdrojů na biomasu a tepelných čerpadel do nízkoenergetických novostaveb rodinných a bytových domů
- instalace solárně-termických kolektorů na obytné budovy

Podmínky programu v oblasti obnovitelných zdrojů naváží na stávající program, jen u kotlů na biomasu budou podporovány zdroje s ještě příznivějšími emisními charakteristikami než doposud. Nebude také možné

podpořit akce dokončené před vyhlášením programu. Rozhodným datem bude u obnovitelných zdrojů energie a rekonstrukcí budov datum převzetí stavby od dodavatelské firmy, u novostaveb pak datum kolaudace. Realizace opatření bude muset být provedena kvalifikovanou dodavatelskou firmou.

Do administrace programu se předpokládá zapojení finančních institucí (bank, stavebních spořitelen apod.). Žádost tedy bude možné kromě krajských pracovišť Státního fondu životního prostředí podávat také na pobočkách těchto institucí. O dotaci na více opatření bude možné žádat v jedné žádosti. Některé

kombinace opatření (typicky zateplení a výměna zdroje) budou zvýhodněny dotačním bonusem.

Podporovanými subjekty v rámci tohoto programu budou různé typy žadatelů vlastníci rodinné a bytové domy: fyzické osoby, bytová družstva, sdružení vlastníků, města a obce a podnikatelé. Bude stanovena maximální výše dotace z tohoto programu pro jeden subjekt za celé programové období do roku 2012. U novostaveb bude příjemcem dotace první vlastník rodinného domu nebo bytu. Zateplování panelových bytových domů nebude z tohoto programu podporováno. Podpora pro panelové domy je možná z programů Ministerstva pro místní rozvoj.

Edvard Sequens s využitím podkladů MŽP

Více informací na stránkách www.sfzp.cz nebo v naší ekoporadně.

Humus nad zlato, aneb Až se vnuk zeptá

Čtenář, který „netrpí“ soucitem s přírodou ani pocitem odpovědnosti za to, co po sobě zanechává, může klidně přestat číst, ušetří tak pár minut času na jinou, pro něj důležitější, činnost.

V poslední době se stále častěji zamýšlím nad tím, kam směřuje tato „vyspělá civilizace“. Tu se dočtu o výzkumu který říká, že vlivem padesáti let intenzivního zemědělství chybí v půdě tolik humusu kolik ho vznikalo 500-800 let, že vrstva ornice se rychle ztenčuje přitom jeden centimetr půdy vzniká zhruba 200 let, že na 35 % území ČR byla zjištěna vážná degradace půdy, jindy se zase dozvím, že na mnoha místech už téměř vyhynuly žížaly, nebo že čím dál větší používání umělých hnojiv a chemických postřiků, decimuje stále rychleji půdní život, který za normálních okolností spolu úzce spolupracuje a zvyšuje úrodnost půdy, který se neustále snaží o zachování, případně o nastolení rovnováhy a bez něhož není úrody, (udává se, že ve zdravé půdě žije na každém hektaru asi 6 tun různých živočichů, což je hmotnost asi 13ti krav, dalších asi 12 tun na hektar tvoří kořeny rostlin).

V jiném výzkumu se zase uvádí, že deštné pralesy mizí rychlostí ¼ hektaru za sekundu, dnem i nocí, denně, po celý rok, tempo se stále zvyšuje, nebo že 70 % českých lesů je poškozených, že jim chybí tolik živin, kolik se jich tvoří několik staletí až tisíciletí (ale jen v případě že v něm, dnes obvyklým způsobem, nehospodaří člověk), tyto živiny chybí především z důvodů holosečí, pálení či odvážení klestu, pěstování smrkových monokultur znečištění ovzduší. Jinde se zase uvádí, že zalesnění pokleslo především vlivem člověka z původních téměř 100 % na současných 30 %, a opravdu zdravých stromů je dnes jako šafránu, přitom jediný strom žijící 50 let, přispěje podle výzkumu z roku 2000, za dobu svého života nám všem službami v ceně kolem 7 milionů Kč. A tak dále.

Zdravá půda je vlastně zázračná hmota. Vlastně se jedná o malé kouzlo, jak z mrtvého udělat živé. Vše co kdy na této planetě žilo a zemřelo, ať rostliny či zvířata, je nyní součástí půdy a ve formě výživných látek se dostává zpět do života, do nekonečného koloběhu života a smrti. Tento koloběh, tato podmínka života na zemi, je „hospodařením“ člověka stále více a mnohdy zcela zbytečně narušován.

Zkrátka a dobře, příroda je vytvořena absolutně harmonicky, vše v ní má svůj účel, svoji roli, příroda neprodukuje žádný odpad, vše je využito do poslední částičky. Každá buňka, každý článek tohoto úžasného systému neustále pracuje v zájmu celku, v zájmu zachování rovnováhy

Dnes je zřejmé, a prakticky všechny výzkumy to potvrzují, že budoucí generace budou díky našemu způsobu „hospodaření na dluh“, stát před vážným problémem, jak dnešní „trvalou neudržitelnost“ změnit na „trvalou udržitelnost“, ba co víc, budou muset napravovat škody námi způsobené. Dnešní „civilizovaný“ člověk kvůli pochybnému a krátkodobému zisku vážně poškozuje ekosystém celé planety, který se vyvíjel statisíce až milióny let a není v lidských silách ho obnovit, nebo nahradit funkce, které plní.

Kladu si otázky, proč se my lidé tak málo zajímáme o to, co po sobě zanecháváme, proč se nazýváme „vyspělá civilizace“, když obrovským tempem ničíme to, co vznikalo statisíce let? Znamená snad tržní ekonomika: utrhni, co můžeš, dokud je co, a po nás potopa? Ptám se také sám sebe proč lidé tak rádi spalují vše nepotřebné – takzvaný „odpad“ či vše co překáží jejich představě o tom, jak má vypadat pole, les, krajina či mez. Jsem optimista a věřím, že je to převážně z nevědomosti a nikoliv z lhostejnosti.

Ctím nekonečnou moudrost a dokonalost přírody, snažím se jí porozumět neškodit jí, přistupovat k Matičce Zemi, jíž jsem jako každý člověk nedílnou součástí, s pokorou a úctou. Můj vnitřní hlas mi říká, že dnes běžný způsob hospodaření není cesta, která byla člověku předurčena, že člověk je svými schopnostmi a inteligencí předurčen k tomu, aby o životní prostředí i o celou planetu pečoval, snažil se jí porozumět, ctil její zákony a ne ji doslova drancoval pod záminkou naplnění svých, stále se zvyšujících, mnohdy nesmyslných, potřeb.

K zachování rovnováhy by velmi přispělo, kdyby každý zajistil vrácení alespoň části toho, co si z přírody vzal, co spotřeboval, ať už sázením stromů, výrobou kompostů apod. Možnosti jsou známé a vyzkoušené. To je ale při dnešním způsobu života a myšlení lidí dosti těžko představitelné, ale proč celý problém zvětšovat například pálením čehokoli bez užitku? Nenamítám ale nic proti topení biomasou v účinných topidlech. Nechci „vracet lidi na stromy“, naopak jsem zastáncem využívání nových poznatků a technologií k šetrnějšímu nakládání s přírodním bohatstvím.

Přestat pálit cokoli „přebytečného“ se mi jeví jako jeden z nejlehčích způsobů jak zpomalit narůstání dluhu na který žijeme a jehož řešení přesouváme na naše potomky. Myslím, že dnes málo bereme v úvahu známý fakt, že když je jakákoliv organická hmota spálena, většina důležitých živin je nenávratně pryč - vlastně v ovzduší, a že se tím zvýší skleníkový efekt a naopak je-li organická hmota zkompostována či rozložena přirozenými vlivy, zlepši se úrodnost, schopnost zadržovat vodu a další prospěšné vlastnosti půdy. A to vše samo a zdarma jen díky zázračnému působení slunce deště a úžasného společenstva žijícího pod povrchem i na povrchu půdy.

Nevím přesně, co odpovím svému vnukovi, až se mě jednou zeptá, jaký podíl mám na škodách, které jeho a další generace budou muset napravovat, chtějí-li přežít. Snad odpovím, že mi prohřešky lidí na přírodě nebyly a nejsou lhostejné a že se snažím žít s úctou k přírodě, a zajímám se o to jak po sobě zanechat co nejmenší škodu. Jedno je mi ale jasné už teď: Skončil jsem se spalováním takzvaného odpadu v zahradě, na poli i v lese.

Myslím, že každý moudrý zahradník by měl schraňovat vše použitelné do kompostu, jakožto nejlepšího hnojiva a dodavatele humusu, kterého nikdy není dost. V každém kousku humusu vidí vzácnou hmotu plnou života a živin, kterou umí vyrobit jen příroda. Takový zahradník se na podzim s potěšením dívá na to, jak mu vítr přes plot posílá listí ze stromů v zahradě souseda - paliče listí, zná totiž cenu každé větvičky a lístečku, které se jako malé dárečky snášejí ke kořenům stromů a vytvářejí nad nimi před zimou teplou příkrývku, která se do jara promění v živiny potřebné pro další růst a úrodu.

Také si myslím, že moudrý majitel lesa, nejen že nedělá velké paseky a nic ve svém lese nespaluje, ale ještě si rád natahá do svého lesa větve po těžbě od souseda, který se je chystá spálit. Dobře totiž ví, že tímto materiálem může trochu zmenšit nerovnováhu, která vznikla odebráním dřeva z jeho lesa a protože má svůj les rád a chce prospět zdraví a růstu svých stromů, ponechává proto těžební zbytky, „staré a špatné“ dřevo v lese ve prospěch půdy jako děkovnou úlitbu za hmotné i nehmotné užitky, které mu les „od kolébky po rakev“ poskytuje.

Miroslav Kouba

Prosba lesa:

Milý člověče!

Jsem dárcem tepla v Tvém krbu za chladných nocí v zimě.

A dárcem přívětivého chládku v žáru letního slunce.

Já jsem dal trámovi Tvému obydlí a desku Tvému stolu.

Ze mne je lože, ve kterém spáváš i kleč Tvého rádlu.

Já jsem Ti poskytl topůrko do Tvé sekery a plaňky do Tvého plotu.

Ze mne je dřevo Tvé kolébky i Tvé rakve.
Jsem tím, čím pro blahobyt je chléb a pro krásu kvítko.
Slyš tedy moji prosbu: **Nepustoš mne!**

Tvůj les.

Neřešte bezpečnost na silnicích kácením, ale lepším značením alejí, vyzývá Arnika silničáře

Masivní kácení v alejích, které plánují správci silnic, má zakrýt zanedbávání péče o stromy. Tvrdí to sdružení Arnika, které dnes vyzvalo silničáře k zastavení projektů na kácení. Otevřeným dopisem (1) se obrací na ministra dopravy Petra Bendla, ministra vnitra Ivana Langera, Policejní ředitelství a všechny krajské správy silnic a žádá je, aby namísto hromadného kácení zlepšili dopravní značení, umísťovali více technických bezpečnostních prvků a věnovali vyšší pozornost zdravotnímu stavu stromů v alejích (2). „Stromy samy o sobě nejsou příčinou nehody, tou je nejčastěji nepřizpůsobení rychlosti vozidla stavu vozovky. Samozřejmě si nepřejeme, aby lidé umírali následkem nárazu do stromu. Proto chceme přesvědčit zodpovědné orgány, aby více dbaly na bezpečnostní prvky,“ řekla mluvčí Arniky Zora Kasiková.

Bezpečnostní **nátěry stromů** nebo **výstražné značky** upozorňující na rizikové úseky silnic mohou snížit pravděpodobnost, že nepozorný řidič v daném úseku havaruje. „Samotné policejní statistiky dokazují, že **hlavní příčinou dopravních nehod je nezodpovědnost řidičů**, nikoliv existence alejí. Je to zejména nevěnování pozornosti řízení nebo příliš rychlá jízda (3). Chování řidičů se vykácením mimořádně hodnotných stromů nijak nezmění, je potřebné hledat jiná řešení existujících vážných problémů,“ uvedl Martin Skalský, vedoucí Centra pro podporu občanů sdružení Arnika.

Arnika přitom poukazuje na příklad Německa. „Stejnou diskusi, která dnes probíhá v České republice, jsme zažili před deseti lety,“ říká **Christiane Weitzel z německé nevládní organizace Robin Wood** (4), která se zabývá ochranou stromů. „Mezi roky 1949 a 1990 padlo v západní části Spolkové republiky padesát tisíc kilometrů alejí kvůli zvýšení automobilového provozu. Pak se ale zvedla silná nevole veřejnosti a toto ničení životního prostředí se zastavilo. Dnes u nás aleje důsledně chráníme jako cennou součást krajiny, významný biotop a historickou i kulturní hodnotu, a jejich **kácení je prakticky vyloučeno**,“ řekla Christiane Weitzel.

Jednotlivé spolkové země přistupují k ochraně alejí různě. V Braniborsku například mají **zákon zakazující plošné kácení alejí**. Kácet je možné jen jednotlivé nemocné stromy, přičemž za každý pokácený strom se musí vysadit nový. V Meklenbursku-Pomořansku založili na obnovu alejí **zvláštní fond**. Ministerstva dopravy a životního prostředí Severního Porýní-Vestfálska vyhlásila v roce 2006 ambiciózní plán „**100 nových alejí**“. Do dnešní doby bylo vysazeno téměř sedm tisíc nových stromů v sedmdesáti stromořadích. „Německá policie a správci silnic se soustředili na opatření jako je omezení rychlosti v nebezpečných úsecích, identifikace nebezpečných míst, výchova řidičů. Počet dopravních nehod v alejích tak zřetelně klesá,“ vysvětlila Christiane Weitzel (5).

Arnika se dopisy obrátila na ministry dopravy a vnitra, Policejní ředitelství a krajské správy silnic a vyzývá je, aby namísto kácení začali o stromy v alejích pečovat, na silnicích prováděli dostatečná bezpečnostní opatření a odstraňovali pouze nemocné stromy, které není možné ošetřit. „Zároveň Vás žádáme, aby současně s kácením nemocných jedinců probíhala **výsadba nových stromů v těže alejí**,“ uvádí se dále v dopise. Výzva apeluje na zodpovědné činitele, aby kácení zdravých stromů bylo až posledním řešením v místech, kde není možné použít jiná bezpečnostní opatření.

„Pro bezpečnost silničního provozu je velmi důležité pravidelně obnovovat **bílé nátěry kmenů stromů a umísťovat na stromy odrazky**, aby byly dobře viditelné i v noci, v mlze nebo v dešti“, uvedla Jana Vitnerová z Arniky, která se věnuje ochraně alejí. „Od těchto opatření správci silnic v posledních letech upouštějí, přitom by pomohla zabránit mnoha nehodám. Jiné pevné překážky jako například mostní konstrukce nebo rohy domů jsou přitom běžně značeny,“ dodala Vitnerová. Silničáři a dopravní policie podle ní mohou také **zvážit instalaci svodidel** ve zvláště nebezpečných úsecích. „Náraz do svodidel nemá nikdy tak tragické následky jako přímý střet se stromem, budovou nebo jiným automobilem. V některých úsecích lze také omezit rychlost, zakázat předjíždění nebo umístit výstražné značení,“ doplnila Vitnerová.

Význam alejí v krajině jako ekosystému nelze pominout. „Fungují jako **větrolamy** a brání tak půdní erozi zejména přilehlých polí a luk. Současně jsou prvním nárazníkem, který **zachytí emise** ze silničního provozu. V krajině jsou dále důležitým **biokoridorem** a podstatná je samozřejmě i jejich **produkce kyslíku a eliminace prachu** z ovzduší,“ zdůraznil Ing. Jakub Esterka, konzultant Centra pro podporu občanů a odborník na biotechnické úpravy krajiny (6).

Zrušení výjimek pro silničáře, jimž k pokácení stromů postačí oznámení příslušnému úřadu (nemusejí žádat o povolení), je jedním z požadavků **petice**, kterou Arnika zveřejnila vloni na podzim (7). V současnosti je na ní **více než 1000 podpisů**. „V

posledních dvou týdnech registrujeme **až desetinásobný nárůst** denního počtu podpisů, daný i zvýšeným zájmem, který záměr kácení v alejích u veřejnosti vyvolal,“ uvedla mluvčí Arniky.

Přílohy a doplňující poznámky:

(1) Kopie dopisu ministru dopravy viz samostatná příloha

(2) Jak zvýšit bezpečnost provozu na silnici s alejí a nekácet?

1. **Bílé nátěry kmenů**

V noci pomáhají řidičům sledovat směr silnice.

2. **Odrázky na stromech**

Pomohou s navigací i za mlhy a velmi špatné viditelnosti.

3. **Omezení rychlosti**

V náročných úsecích silnic je zpomalení, případně zákaz předjíždění největším přínosem pro bezpečnost.

4. **Výstražné značení**

Stejně jako značky upozorňují na padající kamení a přebíhající zvěř, mohly by upozornit i na to, že silnice vede alejí.

5. **Instalace svodidel**

Zbrzdí vozidlo a zabrání jeho úplnému vyjetí z dráhy. Náraz do svodidla je méně nebezpečný než náraz do stromu, budovy nebo jiného automobilu.

6. **Pravidelná údržba stromů**

Odstraňováním suchých a zlomených větví a pravidelnou kontrolou zdravotního stavu dřevin lze předejít pádu větví nebo celých stromů na silnici.

Npravdivé mýty o silničních alejích

1. **Aleje způsobují dopravní nehody**

Skutečnost: Příčnou dopravních nehod je nezodpovědnost řidičů a příliš rychlá jízda. Náraz do stromu je důsledkem, nikoliv příčinou nehody.

2. **Aleje rozptylují pozornost řidičů**

Skutečnost: Stromořadí pomáhají sledovat směr silnice v krajině a zvyšují pozornost při řízení. Bíle natřené stromy pomáhají s navigací zejména v noci a za špatné viditelnosti.

3. **Stromy poškozují silnici**

Skutečnost: Stromy chrání vozovku před letním žářem a brání roztékání asfaltu, rozrušování povrchu a vyjíždění kolejí.

4. **Aleje komplikují údržbu vozovky**

Skutečnost: V zimě chrání aleje silnici před sněhem, také ve větrném počasí brání navátí sněhu na vozovku.

(3) Deset nejčtenějších příčin nehod řidičů motorových vozidel, rok 2008

1. řidič se plně nevěnoval řízení vozidla - 27 119

2. nedodržení bezpečné vzdálenosti za vozidlem - 24 961

3. nesprávné otáčení nebo couvání - 14 845

4. nepřizpůsobení rychlosti stavu vozovky - 10 359

5. nedání přednosti upravené dopravní značkou "DEJ PŘEDNOST V JÍZDĚ !" - 9 383

6. nepřizpůsobení rychlosti dopravně technickému stavu vozovky - 7 040
7. nezvládnutí řízení vozidla - 6 416
8. jiný druh nesprávné jízdy - 6 372
9. vjetí do protisměru - 4 780
10. vyhýbání bez dostatečného bočního odstupu - 4 296

Deset nejtragičtějších příčin nehod řidičů motorových vozidel, rok 2008 (počet usmrcených osob)

1. nepřizpůsobení rychlosti dopravně technickému stavu vozovky - 184
2. řidič se plně nevěnoval řízení vozidla - 117
3. nepřizpůsobení rychlosti stavu vozovky - 89
4. vjetí do protisměru - 75
5. nepřizpůsobení rychlosti vlastnostem vozidla a nákladu - 61
6. nedání přednosti upravené dopravní značkou "DEJ PŘEDNOST V JÍZDĚ!" - 47
7. kolize s protijedoucím vozidlem při předjíždění - 44
8. nezvládnutí řízení vozidla - 37
9. jiný druh nepřiměřené rychlosti - 37
10. nedání přednosti upravené dopravní značkou " STŮJ, DEJ PŘEDNOST V JÍZDĚ!" - 24

Nejvyšší absolutní zvýšení počtu usmrcených je u nehod zaviněných pod vlivem alkoholu (80 usmrcených a 2 972 zraněných osob - o 44 osob více než v roce 2007, tj. o 122,2 %).

Nejvíce usmrcených osob bylo při nehodách končících vzájemnou kolizí jedoucích vozidel (422 osob, tj. 42,5 % z celkového počtu 992 usmrcených osob). Dalším netragičtějším typem srážky jsou srážky s chodcem, kdy zahynulo 203 lidí, tj. 20,5% celkového počtu usmrcených osob. Dále 177 lidí zahynulo po srážce se stromem, což je 17,8 % z celkového počtu obětí a o 22 osob méně nežli v roce předchozím.

Zdroj: Statistiky Policie ČR

(4) Robin Wood je německá nevládní organizace, jež se dlouhodobě zabývá zelení a ve své kampani se zasazuje o několik základních opatření pro ochranu alejí:

- prosazování ochrany stromů zákonem s působností na území celého Německa
- zajištění odborné péče o aleje a zakládání nových stromořadí
- vysazení nového stromu za každý pokácený
- omezení rychlosti na 70 km/h ve všech alejích
- založení fondů na obnovu alejí po vzoru Meklenburska-Pomořanska i v dalších spolkových zemích
- v zimě zákaz solení silnic lemovaných alejemi

Dr. Christiane Weitzel, biologka, 17 let pracuje pro německou nevládní organizaci Robin Wood jako editorka stejnojmenného magazínu. Od roku 2000 je také jednou z mluvčích kampaně na obranu alejí v Braniborsku.

(5) Přístup k alejím v Německu

Mezi lety 1949 a 1999 bylo na území Spolkové republiky Německo **pokáceno 50 tisíc kilometrů alejí** v zájmu bezpečnosti silničního provozu. Poté se veřejné mínění obrátilo proti kácení stromů a rozhořela se intenzivní společenská diskuse.

V roce 2000 vznikla v Braniborsku **Společnost na ochranu alejí**, která zahrnuje významné německé nevládní organizace BUND, Bund Naturschutz, Robin Wood a dalších 45 iniciativ a jednotlivců. Patří mezi ně například i ministr dopravy Reinhold Dellman, který pochází z Braniborska, a bývalý spolkový ministr životního prostředí Jürgen Trittin.

Federální ministerstvo životního prostředí zahájilo v roce 2002 **kampaň na podporu občanských iniciativ a za ochranu alejí**. Více: <http://allennfan.de>.

Vznikla také **celostátní platforma pro ochranu alejí**, která sdružuje nevládní organizace a politiky usilující o ochranu alejí: <http://allenschutzgemeinschaft.de>.

Současná délka alejí v některých spolkových zemích:

Braniborsko 8.000 kilometrů

Meklenbursko-Pomořansko 4.374 kilometrů

Severní Porýní-Vestfálsko 2.650 kilometrů

Celková délka alejí v Německu je v současné době 23.000 kilometrů.
V těchto zemích a také v Šlesvicku-Holštýnsku jsou aleje chráněny zákonem.

Braniborská vyhláška o alejích

V roce 2000 došlo k dohodě mezi braniborskými ministerstvy dopravy a životního prostředí o společné ochraně alejí, jejímž výsledkem je vyhláška obsahující tyto zásady:

- za každý pokácený strom v aleji musí být vysazen nový,
- vzdálenost stromů v alejích od vozovky nemá být větší než 4,5 metru,
- každoročně musí být zveřejněn přehled o vykácených a vysázených stromech,
- pouze na vybraných rychlostních silnicích „modré sítě“ se do budoucna s alejemi nepočítá a nejsou obnovovány.

Fondy na obnovu alejí v Meklenbursku-Pomořansku

V této spolkové zemi vzniknul na financování péče o aleje a jejich obnovy zvláštní fond. Pokud správa silnic vykácí strom v aleji, musí do tohoto fondu odvést částku, která umožní vysázet nejméně jeden, často však až pět nových stromů.

Rozšiřování alejí v Severním Porýní-Vestfálsku

Vláda spolkové země určila jako jeden ze svých cílů lepší ochranu historických alejí a výsadbu nových. V návaznosti na to vznikla jako společná iniciativa ministerstva dopravy a ministerstva životního prostředí kampaň „100 nových alejí pro Severní Porýní-Vestfálsko“. Do projektu se zapojili i místní obyvatelé, úřady na ochranu životního prostředí, lesní správa, řada dobrovolníků, zemědělců a soukromých majitelů lesů. Od roku 2006 se již podařilo vysadit 70 nových alejí o délce zhruba 75 kilometrů, v nichž roste 6 898 stromů. Nejčastěji vysazovanými druhy jsou lípy, duby a javory, ale také různé druhy ovocných stromů, břízy, jasanů a oskeruše.

Více informací: <http://www.umwelt.nrw.de/naturschutz/alleen/index.php>

(6) Desatero nenahraditelných funkcí alejí

1. Utvářejí typický vzhled české krajiny
2. Pohlcují prach a škodliviny z dopravy
3. Zastiňují silnice před letním žářem
4. Zlepšují orientaci za špatné viditelnosti
5. Omezují přehřívání asfaltu a vyjíždění kolejí
6. Zmírňují silný boční vítr
7. Chrání vozovku před sněhem
8. Produkují kyslík
9. Jsou důležitým biokoridorem
10. Jsou historickou památkou

- (7) V rámci kampaně Zachraňme stromy** (<http://stromy.arnika.org>) byla na podzim roku 2008 představena celorepubliková petice „Zachraňme stromy – petice za lepší paragrafy na ochranu zeleně“. Podrobnosti jsou k dispozici na stránce <http://arnika.org/petice>.
Fotografie k tématu bezpečnosti v alejích: <http://arnika.org/fotogalerie.shtml>

Diazinon

Stále více se v poslední době hovoří chemických látkách, které denně používáme, ale vlastně toho o nich moc nevíme. O to více zarazí příklad chemikálie, o níž toho víme až příliš, přesto je však stále ve velkém aplikována v rybníčním hospodaření a stává se tak součástí našeho prostředí. Látka se jmenuje Diazinon a chemicky se jedná o organofosfátový insekticid (souhrnný vzorec $C_{12}H_{21}N_2O_3PS$).

Diazinon byl původně vyvinut jako insekticid a používal se v zemědělské praxi pro hubení hmyzu a ošetřování dobytka. Postupně však vycházelo najevo, že jeho zavádění do životního prostředí se neobejde bez velkých rizik. Jde totiž o

látku, která zabíjí veškerý hmyz a většinu bezobratlých. Proto byl Diazinon v řadě států světa již zakázán a dokonce i v ČR se nesmí mimozemědělsky používat od roku 2004.

Háček je v tom, že se nám Diazinon (doslova) vynořil v rybníčním hospodářství jako účinný prostředek na hubení planktonních koryšů, kteří mohou při přemnožení znamenat nebezpečí pro rybí obsádku. Ptáte-li se, proč se koryši v rybnících přemnožují, nejčastější příčinou je přehnojování rybníků. Tedy: navezení hnoje – zvýšení úživnosti – přemnožení planktonu – aplikace Diazinonu – snížení úživnosti – navezení hnoje... a tak pořád dokola. Diazinon se dnes používá na velmi mnoha rybnících v ČR, včetně maloplošných i velkoplošných chráněných území a naturových lokalit. Mnohde je jeho aplikace povolena na řadu let dopředu.

Tím, že jed na hmyz použijeme deklaratorně proti koryšům, samozřejmě neztrácí nic ze své toxicity vůči hmyzu. Tedy i hmyzu v rezervacích a hmyzu chráněnému. A vodní bezobratlí jsou navíc ke znečištění citlivější než suchozemští. Nemluvě o tom, že studie prokázaly podobný zhoubný vliv i na obojživelníky (kromě jednoho druhu jsou u nás všechny ostatní chráněné zákonem), a dokonce i na malé ryby. I proto vznikla před nedávnem iniciativa entomologů za zákaz používání Diazinonu v ČR. Její první fáze (obeslání zodpovědných státních institucí) nepřinesla uspokojivé výsledky. Některé úřady neodpověděly vůbec, jiné se domnívají, že všechno je v pořádku (ovšem bez konkrétních argumentů), a ostatní údajně nemají kompetence něco měnit. Proto byla nyní formulována oficiální žádost o zákaz používání Diazinonu, ke které se připojili entomologové a některá občanská sdružení. Jsem rád, že Calla je mezi nimi. O dalším vývoji kauzy Diazinon vás budeme na stránkách Ďáblíku informovat. Kompletní přehled o jejím vývoji včetně všech důležitých studií a dokumentů naleznete na stránkách občanského sdružení ELATER (<http://www.elateridae.com/page.php?idcl=109>).

Jiří Řehounek

Modrá hvězda v územním řízení

Administrativní centrum Modrá Hvězda je v územním řízení. K posuzování v procesu EIA nebude přistoupeno, rozhodl tak na základě zjišťovacího řízení Krajský úřad Jihočeského kraje. Přesto, že umístěním záměru dojde především a v první řadě ke komplikacím v dopravě na křižovatce Lidická-Mánesova, nebylo ani k tomuto aspektu přihlédnuto. Rozhodovat se tedy následně bude jen o umístění stavby. Pokud máte pochybnosti o tom, že se najdou nájemci kancelářských prostor, provozovatelé obchodů a kaváren, že nájemní prostory dopadnou jako. Petice by měla v nové budově E-ONu u Zimního stadionu, tak máte smůlu. Na tyto argumenty mají developeri i úřady jednoduchou odpověď: Záměr neodporuje zákonu. Pokud přesto máte chuť a energii vyjádřit svůj názor, lze tak učinit nejpozději do 17.3.2009, tedy do dne konání veřejného projednání, které se koná v úterý 17. března od 9.00 hodin v zasedací místnosti zastupitelstva v budově Magistrátu města na nám. Přemysla Otakara II č. 1,2. Obyvatelé sousedních bytových domů zpracovávají ve spolupráci s Callou připomínky směřující ke kompromisnímu řešení dotčeného území. Jako prioritní přitom požadují větší odstup budovy od stávající zástavby, úpravu vjezdu do parkingu, parkovací místa pro rezidenty, úpravu zeleně. Místní také připravují petici, kterou chtějí oslovit primátora města vyzvat vedení města, aby se v územním řízení postavilo za občany a snažilo se alespoň o takové řešení, které by bylo akceptovatelné jak investorem, tak dotčenými obyvateli.

Pavla Matějková

Ptákem roku 2009 je skorec vodní

Kampaň Pták roku organizuje Česká společnost ornitologická (ČSO) od roku 1992. Současně s vyhlášením Ptáka roku je představena i stejnojmenná brožura, obsahující základní informace o biologii ptačího druhu, příbuzných druzích, které u nás žijí, populačních trendech, ohrožujících faktorech a také praktické rady, jak vybranému druhu pomoci (k dostání též v Calle, pozn. red.).

Skorec vodní je nápadným a nezaměnitelným druhem. Dosahuje přibližně velikosti kosa, má kaštanově hnědou hlavu, tmavohnědě zbarvený vrch a rezavohnědý spodek těla, na kterém vyniká velká bílá náprsenka. S oblibou osídluje rychle tekoucí čisté vodní toky bohaté na kyslík, s kamenitým dnem a přirozenými břehy, především ve vyšších polohách – v pahorkatinách a na horách. V mimohnízdním období se vyskytuje také na pomaleji tekoucích vodách v nížinách.

Dobrym poznávacím znakem je chování skorců. Přeletují velmi rychle, přímočaře a často těsně nad vodní hladinou, posedávají na kamenech uprostřed řek a potoků. Především se však neúnavně vrhají do tekoucí vody a po chvíli vylutují o řádný kus níže po proudu. Vše bez ohledu na roční období – od jara do zimy, kdy přesuny skorců ve vodě pod ledem působí na pozorovatele obzvlášť působivě. Schopnost potápět se je mezi pěvci ojedinělá.

Mezi hlavní negativní faktory, ohrožující skorce vodního, je možno uvést změnu či úplnou likvidaci vhodného hnízdního prostředí. Důsledkem regulace vodních toků, budování zavlažovacích systémů nebo vodních elektráren je často výrazné zpomalení rychlosti proudění nebo až dramatický pokles průtoku vody říčním korytem. Podobný vliv má i velkoplošné odlesňování na březích toků.

Rovněž rostoucí znečištění vody, následované snížením potravní nabídky, ovlivňuje početnost skorců. Vzo rovným příkladem je okyselování (acidifikace) toků, způsobené průmyslovými emisemi (v podobě kyselých dešťů), či výsadbami čistě jehličnatých lesů podél řek. V kyselé vodě stoupá koncentrace hliníku, která negativně ovlivňuje druhové složení a početnost vodních bezobratlých, tedy vhodnou potravu pro skorce. Snižuje se také dostupnost vápníku pro tvorbu skořápek samicemi a pro růst kostí mláďat. Ve Walesu byl zjištěn pokles početnosti skorců z 9 na pouhé 1–2 páry při vzestupu kyselosti vody (poklesu pH) o hodnotu 1,7.

Nejlepším způsobem jak skorcům (a nejenom jim) pomoci je zachovat strukturně pestrou krajinu, protkanou rychle tekoucími a neznečištěnými potoky a řekami, nabízející dostatek vhodné potravy a hnízdních příležitostí. Součástí kampaně je také dotazník, zaměřený na sledování počtu skorců v období hnízdění a také na záznamy hnízdění skorců v nadmořských výškách pod 300 m nad mořem.

Z tiskové zprávy České společnosti ornitologické

Další informace: www.birdlife.cz

Malý opravník biologických omylů

Bažanti s obojkem i bez

Asi málokterý opeřenec patří k české krajině tak neodmyslitelně jako bažant. Přesněji bažant obecný, odborně *Phasianus colchicus*. Málokoho by patrně napadlo, že s tou neodmyslitelností to nebude tak docela pravda. A že právě bažant je v evropské přírodě přivandrovalcem, byť poměrně dávným a dnes již dobře zdomácněným.

Bažanta obecného pro Evropu objevili kolem roku 1260 Řekové v bájně Kolchidě (dnešní Gruzii). Od 5. století ho také začali v Řecku běžně chovat. I ve starověkém Římě se bažanti těšili velké oblibě (zvláště na talíři), takže není divu, že se Římané zasloužili o jejich další šíření v Evropě. Např. do Británie se poprvé dostali s římskými legiemi roku 924, v dalším století se pak za kanálem začalo s chovem v oborách a vypouštěním bažantů do přírody. V 11. století se odehrál vstup bažantů do střední Evropy, kde se o jejich introdukci zasloužily zejména kláštery. Ve 12. století už byl bažant v Čechách běžnou lovnou zvěří.

Jenomže jaký bažant vlastně v Evropě přesně žije? Bažant obecný obývá velmi rozsáhlý areál od Kavkazu až po jihovýchodní a východní Asii. Protože tento areál není příliš souvislý, rozpadá se zmíněný druh na nepřehlednou změť poddruhů a přechodných forem. Řekové pochopitelně dovezli (a Římané od nich převzali) černokrké bažanty poddruhu *Phasianus colchicus colchicus*. Jenže v roce 1742 připutoval do Anglie tzv. „bažant obojkový“ (správně poddruh *P. c. torquatus*) a oba podruhy se pokřížily. Brzy se pak situace opakovala v dalších částech Evropy. Od té doby mají samci evropských bažantů bílé obojky na krku. Roku 1840 vznikl křížením bažanta pestrého dovezeného z Japonska (vědeckým názvem druh *Phasianus versicolor*, někdy hodnocený i jako poddruh bažanta obecného) s „evropskými“ bažanty „bažant temný“,

velmi tmavá barevná forma, která ovšem podlehla dalšímu křížení. V roce 1900 přiváží opět do Anglie obchodník Karl Hagenbeck mohutné bažanty podruhu *P. c. mongolicus*, později vysazované i na dalších místech Evropy. Počátkem 20. století pak byly do Evropy dovezeny další podruhy. Takže pěkný chaos.

Co nám to tedy vlastně běhá po polích? Měl by to být rozhodně bažant obecný (s jistou příměsí genu bažanta pestrého, hodnotíme-li ho jako samostatný druh), ovšem směska několika jeho poddruhů z různých částí světa. Někdy se mu říká „bažant lovný“. Zajímalo by mě, kolik myslivců si při vypouštění uměle odchovaných (často letu téměř neschopných) bažantíků uvědomuje, že vlastně vypouští do přírody naprosto nepůvodní druh ptáka. Ale to už je téma pro úplně jiný článek...

Jiří Řehounek

VYŠLO

Calla vydala brožurku o Účasti veřejnosti ve správních řízeních

Na základě semináře pořádaného Callou v září 2008 „Účast veřejnosti ve správních řízeních“ „ve spolupráci s Ekologickým právním servisem jsme uspořádali výstupní materiál shrnující základní možnosti efektivní účasti občanů a občanských sdružení ve správních řízeních podle stavebního zákona. Brožurku si můžete vyzvednout osobně u nás v kanceláři, nebo Vám ji na Vaši žádost zdarma zašleme. V průběhu března bude již možno stahovat brožurku z našich stránek v elektronické podobě.

Pavla Matějková

Vyšel Jaderný odpad? Děkujeme, nechceme!

Právě vyšlo nové číslo zpravodaje *Jaderný odpad? Děkujeme, nechceme!*, který přináší novinky z oblasti hledání konečného úložiště radioaktivních odpadů. Letos končí oddechový čas, který si vzal stát na nalezení společné řeči s obcemi dotčených v lokalitách. O tom co stát v této oblasti udělal či spíše neudělal pojednává článek příznačně nazvaný Promarněná šance. Odpověď na otázku, kam se posunuje Politika územního rozvoje, hledá ve svém článku právnička EPS. Martin Sedlák z Hnutí DUHA ve svém článku komentuje jeden a půl roku trvající práci odborníků Pačesovi komise, jejíž snahou bylo odpovědět na otázku: Jak dál s českou energetikou?. Domácí rubriku zastupují články z lokality Pačejov nebo pozvání na veřejné slyšení do zámku Štířín. Nechybí ani zahraniční okénko, v kterém přinášíme informace o protestech v německém Gorlebenu proti přepravě vyhořelého jaderného paliva z Francie nebo o aktuálních potížích „věčné stavby“ úložiště Yucca Mountains v USA. V dalším článku se můžete dočíst o náladách lidí žijících v blízkosti staveniště finského jaderného projektu Olkiluoto. V závěru zpravodaje najdete článek představující studii věnovanou přínosu decentralizace v energetice a stručnou informaci o nových podporách pro energeticky úsporná opatření.

Zpravodaj Vám můžeme poslat poštou papírovou i elektronickou nebo si články budete moci přečíst na www.calla.cz/jodn.

Hana Gabrielová

Bílá místa

Nejsem tak naivní, abych si myslel, že v jiných koutech světa politici nebaží po moci. To by asi nedělali politiky. Ale přijde mi, že v bývalém sovětském bloku mají touhu ovládat všechno kolem tak nějak zakódovanou. Kdybych nebyl biolog, možná bych napsal i geneticky zakódovanou. Spíše to však bude záležitost výchovy.

Jistě můžeme věřit jihočeským politikům včetně bývalého i současného hejtmana, že se upřímně snaží zkrotit nezaměstnanost výstavbou lyžařských areálů na Smrčině nebo na Špičáku a přinést Jihočechům kýženou prosperitu (vyjádřenou počtem čtverečních metrů sjezdovek na jednoho obyvatele kraje). Pravděpodobně jsou o správnosti svých záměrů přesvědčeni podobně, jako jsme my přesvědčeni o tom, že

turistický průmysl Šumavě a Boleticím uškodí.

Stejně se ale domnívám, že řadu (nejen) jihočeských politiků irituje také fakt, že nemohou o dění v některých regionech rozhodovat sami. V boletickém prostoru samozřejmě vládne armáda, na Šumavě pak dění citelně ovlivňuje Správa Národního parku Šumava. Prostě bílá místa na mapě kraje. Nebo možná zelená místa. Prostě: *Hic sunt leones!*

Práce tedy neubývá a snahy o vymazání oněch bílých míst z map se budou opakovat. Snažme se při jejich obhajobě o větší nadhled a odbornost, než jaké můžeme pozorovat u mnoha našich volených představitelů. A mějme na paměti, že silná slova a nálepkování názorových protivníků začínají používat především ti, kterým došly argumenty.

Jiří Řehounek

Autor je environmentalista, humanrightista, NGOista a běžkař, nejráději nosí batoh ☺

Putovní výstava „Svobodní jako ptáci?“ dorazila na gymnázium v Písku

Na Gymnázium v Písku dnes dorazila putovní výstava Děti Země s názvem „Svobodní jako ptáci?“. Na celkem devíti barevných panelech se budou moci žáci školy informovat o problematice velkochovů drůbeže. Výstava především upozorňuje na nevyhovující životní podmínky zvířat.

„Výstavou chceme informovat studenty o tom, jakým způsobem žijí hospodářská zvířata ve velkokapacitních chovech. Často totiž lidé vůbec nemají představu o životních podmínkách a způsobu chovu těchto zvířat,“ říká Martin Hyt'ha z Děti Země.

První část výstavy pojednává o nosnicích, tedy slepicích určených pro produkci vajec, a způsobu jejich chovu, který v drtivé většině případů tvoří klecové velkochovy. Druhá polovina výstavy se věnuje brojlerům, což jsou speciálně vyšlechtěná kuřata pro získávání kuřecího masa. Výstava se snaží poukazovat na to, že snahou o maximální ekonomický výtěžek nemají zvířata ve velkochovech dobré životní podmínky. Zároveň však informuje i o možných alternativách, např. ekologických chovech.

Výstava bude na píseckém gymnáziu umístěna do 20. března.

Kontakty:

Martin Hyt'ha, Děti Země – Plzeň, tel.: 377 240 772, 606 104 784

Weby: Výstava „Svobodní jako ptáci?“ on-line: <http://www.detizeme.cz/drubez>

Kampaň týkající se velkochovů hospodářských zvířat (konkrétní řešené kauzy):

<http://www.detizeme.cz/zvirata>

Děti Země realizují projekt s laskavou podporou Nadace na ochranu zvířat.

Pozvánky na akce

Film a debata o jaderném comebacku

Úterý 17. března od 18 hodin

Kino KOTVA v Českých Budějovicích

Režisér Justin Pemberton se ve filmu Jaderný comeback vydal z Nového Zélandu na pout' kolem světa a během návštěv nejvýznamnějších jaderných zařízení včetně Černobylu, britské Calder Hall (veteránky mezi komerčními jadernými elektrárnami), australského uranového dolu a úložiště jaderného odpadu v Baltském moři se snažil najít argumenty pro jadernou energetiku i proti ní.

Po filmu, který je promítán v rámci festivalu Jeden svět bude následovat debata, kterou připravila Calla a Jihočeské matky.

Další filmy festivalu Jeden svět v Českých Budějovicích zde:

www.kinokotva.cz

Calla Vás zve na přednášky s besedou

Pískovny za humny

s bioložkou Olgou Dvořákovou a Jiřím Řehounkem

Poznejte jižní Čechy jako kraj pískoven. Pískovny jako přínos pro krajinu?
Rostliny, které požírají živočichy. Ptáci, kteří si hrabou nory.
Pískovna ve Lžíně a její ochrana.

Kdy: v pondělí 16. března 2009 od 17:00

Kde: v obecní hasičské zbrojnici Lžín

Akce byla podpořena grantovým programem Ministerstva životního prostředí
ČR.

+

Obdobný program:

Kdy: pondělí 23. března 2009 od 17:00

Kde: v obecní hospodě Záblatí

***

Zelený čtvrtek:

**„Oteplování Arktidy“
s prof. Karlem Prachem**

Klimatická změna a její projevy v ekosystémech Arktidy, příklady ze Špicberského souostroví.

Čtvrtek 19. března 2009 od 18 hod v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.

Vstupné dobrovolné.

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice, tel.: 387310166,
calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Rosa – společnost pro ekologické informace a aktivity, Senovážné nám. 9, České Budějovice,
tel.: 387 432 030, rosa@rosacb.cz, <http://www.rosacb.cz>

***

Seminář o biomase - ENERGIE Z POLE

Akci pořádá: **Calla** | Kdy: **19. 3. 2009 9:30 - 16:00 hod**

Kde: **sál zastupitelstva Jihočeského kraje, U Zimního stadionu 1952/2, České Budějovice**

Co jsou energetické plodiny a jak je pěstovat? Jaké jsou možnosti zpracování biomasy pro výrobu tepelné či elektrické energie? Může být zemědělský podnik energeticky soběstačný? Jaká je podpora pěstování biomasy v roce 2009? Seminář je určen zejména zemědělcům, pracovníkům státní správy, agroporadcům a odborné veřejnosti.

Stránky akce: <http://www.calla.cz/energiezpole>

***

Zelený večer - KONCEPT KONTINUA

Akci pořádá: **Šmidingerova knihovna Strakonice, Čajovna Inspirace** | Kdy: **2. středu v měsíci 8. dubna 2009 od 18 hod.**

Kde: **Čajovna Inspirace v budově hotelu Bavor ve Strakonících**

Hostem bude paní Bora BERLINGER – překladatelka knihy Jean Liedloffové "Koncept kontinua", matka tří dětí, propagátorka přirozeného rodičovství a bezplenkové metody.

POZVÁNKA

Seminář Vytápění biomasou

Organizátor: Energy Centre České Budějovice ve spolupráci se ČKAIT

Datum konání: **čtvrtek 16.04.2008**

Místo konání: **sál odboru životního prostředí (č.dveří 208), Krajský úřad Jihočeského kraje, B. Němcové 49/3 – bývalá Vojenská nemocnice, Č. Budějovice**

Cílová skupina: zájemci o problematiku vytápění biomasou, projektanti vytápění, topenáři, studenti atd.

Dovolujeme si vás pozvat na seminář věnovaný tématu vytápění biomasou, při kterém bude hlavní pozornost věnována malým a středním zdrojům, především vytápění rodinných a bytových domů. Seminář je pořádán v rámci projektu Regbie+ (www.regbieplus.eu) za finanční podpory Evropské unie. Těšíme se na setkání s Vámi!

A téměř na závěr... praktický recept na plynovou krizi ☺

Ekologická poradna sdružení Calla – poradenství pro Vás

Mimo běžná témata ekologické poradny u nás můžete hledat pomoc v oblastech, na které se specializujeme:

Procesně-právní poradenství - metodická i právní pomoc občanům, obcím a občanským aktivitám při rozhodování o stavbách a činnostech ovlivňujících životní prostředí, zapojování veřejnosti do procesů posuzování vlivů staveb na životní prostředí, využívání zákonů o poskytování informací, zakládání občanských sdružení, organizování občanských aktivit, zprostředkování posudků. *Za tuto oblast poradny odpovídá Pavla Matějková, dosažitelná na telefonu 387 311 381, e-mail: pavla.matejkova@calla.cz.*

Ochrana přírody a krajiny - odborná pomoc v oblasti biologie a ochrany přírody, chráněná území a péče o ně, územní a druhová ochrana přírody (se zaměřením na entomologii a botaniku), ekopedagogické využití chráněných území. *Za tuto oblast poradenství je zodpovědný Jiří Řehounek, volejte ho na telefon 387 311 381 nebo pište na e-mail: rehounekj@seznam.cz.*

Obnova těžbou narušených území - přirozená obnova těžbou narušených území (především ve šterkopískovnách), poradenství při tvorbě rekultivačních plánů využívajících přirozenou obnovu, využití těžbou narušených území v druhové ochraně a ekologické výchově a ekologie obnovy (restoration ecology). *V této oblasti Vám poradí Jiří Řehounek, kterého najdete na telefonu: 387 311 381, ale spíše na e-mailu: rehounekj@seznam.cz.*

Trvale udržitelná energetika - poradenství občanům, obcím i občanským sdružením v oboru obnovitelných zdrojů energie, jejich možnostech, dostupnosti, podporách pro realizaci, legislativě apod. Právní a všestranná informační pomoc obcím, u nichž by mohlo být vybudováno konečné úložiště vysoce radioaktivních odpadů, archiv informací k jaderné energetice. *Pro odpovědi z oblasti energetiky se obraťte na Edvarda Sequense na telefon: 387 310 166, e-mail: edvard.sequens@calla.cz.*

Alternativy pro zemědělství - informace o pěstování technických plodin v zemědělství a jejich dalším využití. Konzultace pro zemědělské podniky v oblasti energetické soběstačnosti: pěstování energetické biomasy, využití biopaliv. Archiv videí, fotografií, publikací a informačních materiálů o pěstování, zpracování a využití konopí setého. *Poradnu v oblasti zemědělství u nás vede Hana Gabrielová, kterou kontaktujte pomocí telefonu: 387 310 166 nebo e-mailu: hana.gabrielova@calla.cz.*

Poradenské hodiny pro veřejnost v kanceláři sdružení - Fráni Šrámka 35, České Budějovice:

Pondělí - 10 až 13 hodin (především energetika)

Středa - 13 až 15 hodin (především procesně-právní poradenství)

15 až 17 hodin (především alternativy pro zemědělství)

Čtvrtek - 14 až 17 hodin (především ochrana přírody a krajiny a ekologická obnova po těžbě surovin)

Osobní návštěva mimo poradenské hodiny je možná po předchozí domluvě. Využijte poradenství pomocí e-mailu: poradna@calla.cz. Písemné spojení: Calla, P.O. BOX 223, 370 04 České Budějovice.

Zpravodaj Ďáblík vydává:

Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: P. O. BOX 223 370 04 České Budějovice

Telefon a fax: 387 310 166

E-mail: calla@calla.cz

Naše konto: 3202800 – 544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Sídlo: Fráni Šrámka 35, České Budějovice

Telefon: 387 311 381

Internet: <http://www.calla.cz/>

Starší čísla občasníku Ďáblík najdete na stránkách sdružení Calla.

Uzávěrka dalšího čísla je 1. dubna 2009.

- Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. ◄◄
►► Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz ◄◄

Vydávání zpravodaje Ďáblík je podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

